

КОВАЛЕНКО Я.А.,
студент освітнього ступеня «Магістр» спеціальності 205 «Лісове господарство»
Поліський національний університет, м. Житомир.
ІВАНЮК Т.М.,
к.с.-г.н., доц., доцент кафедри лісівництва, лісових культур та таксації лісу
Поліський національний університет, м. Житомир

ФОРМУВАННЯ БЕРЕЗОВО-СОСНОВИХ МОЛОДНЯКІВ НА ЗРУБАХ

У лісовому фонді Полісся найбільш поширеними є соснові деревостани, які одночасно із задоволенням потреби у деревині, виконують захисні, санітарно-гігієнічні та інші корисні функції. Основним способом лісовідновлення соснових насаджень в останні десятиліття є створення лісових культур. Однак, за останні роки санітарний стан соснових деревостанів різко погіршився і за оцінкою вчених (Мешкова, 2019) це зумовлено методами господарювання за останні десятиліття, коли при створенні сосняків ставку робили на одну деревну породу та її максимальну продуктивність. Відновлення соснових насаджень з використанням різних способів природного поновлення може зменшити витрати та створює можливості для формування насаджень, які будуть більш стійкішими до впливу негативних чинників зовнішнього середовища.

Соснові насадження лісового фонду Іршанського лісництва ДП «Радомишльське ЛГ» впродовж багатьох десятиліть на 98% площ відновлювались штучним методом, схеми змішування використовували 10рСз, 4рСз1рБп, 4рСз1рДз. Починаючи з 2016 року, стан сосняків лісового фонду лісництва різко погіршувався у зв'язку із спалахом розповсюдження верхівкових короїдів та стовбурових комах. У лісництві зросли площі зрубів за рахунок збільшення площ суцільних санітарних рубань (табл.1.).

Таблиця 1. Обсяги суцільних рубок у Іршанському лісництві

Вид рубки	Обсяги по роках, га					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
РГК	47,5	30,7	29,6	48,7	45,6	48,3
Санітарні	19,8	14,3	12,8	-	8,5	-

У 2017 році під заліснення відведено 67,3 га зрубів, з них 47,5 га від рубок головного користування та ще додатково 19,8 га від санітарних суцільних рубань. На площі у 65,3 га були створені лісові культури, а 2 га зрубів відведені під природне поновлення. Лісові культури у суборах створювали за схемою 10рСз з розміщенням посадкових місць 2,0х0,7м, у борах та у суборах на зрубках після санітарних рубок схема включала березу – 5рСз2рБп з розташуванням посадкових місць 2,0х0,7х1,0 м.

На зрубках в умовах свіжих та вологих суборів, які планувались під природне поновлення, була проведена мінералізація ґрунту шляхом прокладання борозен через 2м. За результатами досліджень 2021 року виявлено велику кількість самосіву дерев сосни звичайної та берези повислої (табл.2).

Таблиця 2. Формування березово-соснових насаджень на зрубках 2016 року

ПП	Площа, га	ТЛУ	Порода	Густота, шт. га. ⁻¹	Вік, років	Висота, м	Успішність природного поновлення
1	1,2	В ₃	Сосна	14800	1-4	0,05-1,1	добре
			Береза	8100	1-4	0,1- 1,3	
2	0,8	В ₂	Сосна	12600	1-4	0,05-1,2	добре
			Береза	7200	1-4	0,1-1,4	

На пробній площі №1 в умовах вологих суборів формується березово-соснове насадження зі складом 7Сз3Бп, вік відмічених рослин становить від 1 до 4 років, висота деревець сосни не перевищує 1,1 м, деревця берези мають трохи вищу висоту – до 136 м, кількість природного поновлення становить 22900 шт. на 1 га, з них сосни 14800 шт. На ПП2 в умовах свіжих суборів загальна кількість природного поновлення становить 178000 шт. на 1 га, з них сосни звичайної 12600 шт. Вік рослин знаходиться в межах від 1 до 4 років, висота сосни до 1,2 м, а берези до 1,4 м. Склад насадження 6Сз4Бп. На обох площах 90% самосіву є благонадійним та життєздатним, що визначає добру успішність природного поновлення. Доцільно відмітити, що самосів сосни наявний не лише на прокладених борознах, але й на решті площі.

Отже, в лісорослинних умовах свіжих та вологих суборів Іршанського лісництва можна успішно поновлювати соснові деревостани природним шляхом. Для цього необхідно враховувати наявність прилеглих до лісосік насаджень сосни, які можуть забезпечити насінням чи залищати на зрубках достатню кількість дерев-насічників. Перехід галузі лісового господарства до наближеного до природи лісівництва передбачає формування насаджень саме природного походження з балансом їх продуктивності та біологічної стійкості.